215648 ـ بزرگداشت قبور و تبرک جستن از آن و ماندن نزد قبرها به این هدف حرام است و ممکن است به حد شرک اکبر برسد

سوال

برخی از مردم به زیارت قبور برخی که آنان را اولیا می‌نامند می‌روند و معتقدند که قبور آنان بهشت است و با ماندن نزد این قبور از آن بهره می‌برند. برخی دیگر نیز معتقدند در این قبور برکت جای گرفته. من می‌دانم که همه‌ی اینها درست نیست، اما می‌خواهم بدانم که این کارها شرک اکبر است یا اصغر؟ و حکم کسانی که نسخه‌های بسیار کوچکی از قرآن را که با خطی ریز نوشته شده به دست می‌گیرند و دور قبر می‌گردند و معتقد هستند این باعث محافظتشان می‌شود چیست؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

کاری که صوفیان و برخی از پیروانشان از مردم عوام نادان انجام می‌دهند از جمله زیارت قبور کسانی که اولیاء الله صالحین می‌نامند و اعتقاد حصول نفع و حلول برکت نزد این قبور از بدعت‌های منکر است.

ـ اما اگر این اعتقاد را درباره‌ی خود قبر یا خود افرادی داشته باشند که در این قبور دفن شده‌اند و معقتد باشند که این قبور به ذات خود نفع می‌رسانند و مردگانی که در آن دفن شده‌اند به ذات خود به زائرانشان سود می‌رسانند چنین اعتقادی شرک اکبر است و صاحب خود را از دین خارج می‌سازد.

ـ اما اگر این اعتقاد درباره‌ی خود قبر و صاحبانش نباشد بلکه شخص معتقد باشد که خداوند به سبب صلاح اصحاب این قبور برکت و فضل خود را آنجا نازل می‌کند، این اعتقاد شرک اکبر نیست، اما وسیله و دستاویز آن است.

علمای کمیسیون دائمی فتوا می‌گویند:

«استعانت به قبور اولیا یا نذر کردن برای آنان یا قرار دادنشان به عنوان واسطه‌ای نزد الله با درخواست از آنان شرک اکبر خارج کننده از دین اسلام و موجب جاودان شدن در آتش جهنم برای کسی است که در این حال بمیرد.

اما طواف قبور و قرار دادن سایه‌بان [و گنبد] برای آن بدعتی است حرام و وسیله‌ای است بزرگ برای عبادت آن به جای

خداوند و اگر شخص گمان کند که با این کار به او سودی می‌رساند یا زیانی از او دفع می‌کند یا از طواف خود قصد تقرب به آن میت را داشته باشد ممکن است به حد شرک برسد» (فتاوى اللجنة الدائمة: ۱/ ۱۸۶).

علمای کمیسیون دائم همچنین می‌گویند:

رفتن به نزد قبور اموات به هدف حصول برکت یا توفیق در ازدواج و مانند آن جایز نیست زیرا این کار شرک اکبر است، چرا که این امور تنها از الله خواسته می‌شود (فتاوى اللجنة الدائمة: ۱/ ۱۵۲).

شیخ بن باز ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«طواف قبور اگر به قصد تقرب به صاحب قبر باشد مانند حالتی است که او را فرا بخواند و از وی یاری بجوید، شرک اکبر خواهد بود.

اما اگر برای این طواف را انجام دهد که معتقد باشد طواف قبور باعث نزدیکی و تقرب به الله است چنانکه مردم کعبه را به قصد تبرک طواف می‌کنند و هدفش خود میت نباشد، این کار بدعت و از وسایل حرام و خطرناکی است که ممکن است به شرک منجر شود.

اما غالب در مورد کسانی که قبور را طواف می‌کنند تقرب به خود میت و امید ثواب و شفاعت از آنان است که این شرک اکبر است» (فتاوى نور على الدرب: ۱/ ۲۵۸).

شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

تبرک به آن ـ یعنی به قبور ـ اگر فرد معتقد باشد که آن به جای الله نفعی می‌رساند این شرک در ربوبیت و خارج کننده از دین است، اما اگر معتقد باشد که این کار یک سبب است و در برابر الله سودی ندارد، چنین کسی گمراه و خطاکار است و اعتقادش شرک اصغر به حساب می‌آید (مجموع فتاوى ورسائل العثيمين: ۲/ ۲۳۱).

و همچنین می‌گوید:

هرکه به اینها ـ یعنی اهل قبور ـ تبرک جوید چه در مسجد و چه در غیر مسجد ـ مانند آنکه آنها را به دعا بخواند یا به فریادشان بخواند و یا از آنان یاری جوید و حوایج خود را از آنان طلب کند این شرک اکبر و خارج کننده از دین است.

اما اگر آنان را به فریاد نخواند اما به خاک آنان تبرک بجوید یا مانند آن، این کار شرک اصغر است و به حد شرک اکبر نمی‌رسد، ولی اگر معتقد باشد از این برکت به جای خداوند خیری حاصل می‌شود، او دچار شرک اکبر شده است» (فتاوى نور على الدرب: ۴/ ۲).

برای توضیح بیشتر به پاسخ سوال (133081) مراجعه نمایید.

ثانیا:

این اعتقاد که مردگان از مردم نگهبانی می‌کنند و آنان را از بدی و زیان حفظ می‌کنند کفر اکبر است؛ زیرا سود و زیان نیست مگر به دست الله عزوجل.

ثالثا:

برداشتن قرآن یا گذاشتن آن در خانه و اتومبیل صرفا برای تبرک یا نگهبانی یا محافظت شخص از خطرات، عملی نامشروع و بدعت است. و اگر آن را برداشته و دور قبر طواف کند بدعتی بدتر است.

از شیخ بن باز درباره‌ی کسانی پرسیده شد که آیات قرآنی و احادیث نبوی را در اتاق یا رستوران یا دفتر کار به دیوار آویزان می‌کنند، آیا آویزان کردن این آیات از جمله‌ی تمائم است که در شرع مورد نهی قرار گرفته؟ زیرا هدف آنان نازل شدن برکت و دور شدن شیاطین است. و آیا گذاشتن قرآن در اتومبیل به هدف تبرک از جمله‌ی قرار دادن تمائم به حساب می‌آید؟

ایشان چنین پاسخ دادند:

اگر منظور از کاری که سوال کننده پرسیده [یعنی آویزان کردن آیات و احادیث به دیوار] یادآوری مردم [به آیات قرآن و احادیث] و آموزش آنان است این کار اشکالی ندارد.

اما اگر منظورش در امان ماندن از شیاطین یا جن است برای این کار اصل و اساسی [در شرع] سراغ ندارم. همینطور گذاشتن قرآن در ماشین به هدف تبرک که این کار اساسی ندارد و مشروع نیست.

اما اگر به این هدف در اتومبیل خود قرآن گذاشته که گاهی آن را بخواند یا سرنشینان آن را بخوانند کارش خوب است و اشکالی ندارد» (مجموع فتاوی ابن باز: ۲۴/ ۳۸۴).

شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

گذاشتن قرآن در اتومبیل به هدف دور کردن چشم زخم یا خطرات بدعت است، زیرا صحابه ـ رضی الله عنهم ـ برای دور کردن خطرات یا چشم زخم همراه خود بر روی شتر قرآن حمل نمی‌کردند (فتاوی نور علی الدرب: ۲/ ۴).

و الله تعالی اعلم.